

*„Europejski Fundusz Rolny na rzecz Rozwoju Obszarów Wiejskich: Europa inwestująca w obszary wiejskie.”
Projekt współfinansowany ze środków Unii Europejskiej w ramach Schematu III Pomocy Technicznej Programu Rozwoju Obszarów Wiejskich na lata 2007-2013 Instytucja Zarządzająca Programem Rozwoju Obszarów Wiejskich na lata 2007-2013: Minister Rolnictwa i Rozwoju Wsi
Prezentacja opracowana na zlecenie Województwa Opolskiego*

„Ewaluacja Krajowej Sieci Obszarów Wiejskich w latach 2009-2013 w województwie opolskim”

Prezentacja wyników badania

Wykonawca:

 Agrotec
POLSKA Sp. z o.o.
doradztwo ekspertyzy ewaluacji szkolenia

Plan prezentacji

Cele badania

Metodologia badania

Wyniki badania

- Charakterystyka projektów zrealizowanych w latach 2009-2013 w ramach Planów działania KSOW w województwie opolskim
- Partnerzy a działania prowadzone w ramach KSOW województwa opolskiego
- Wpływ KSOW na rozwój kapitału społecznego Opolszczyzny
- Efekty projektów realizowanych w ramach KSOW
- Działanie SR KSOW województwa opolskiego na tle innych województw
- Dziedziny rozwoju obszarów wiejskich województwa opolskiego – perspektywa 2014-2020
- Rekomendacje dotyczące działań KSOW w perspektywie 2014-2020

Cele badania

Cele badania

Głównym celem badania była ocena wpływu zrealizowanych *Planów działania* Krajowej Sieci Obszarów Wiejskich w województwie opolskim na lata 2008-2009, 2010-2011 i 2012-2013, na rozwój obszarów wiejskich, w tym wskazanie rekomendacji w zakresie głównych obszarów realizacji działań objętych KSOW na przyszły okres programowania 2014-2020.

Cele badania

Ocena trafności (adekwatności)

- rozumiana jako zgodność zrealizowanych projektów w *Planach działania* KSOW z celami Krajowej Sieci Obszarów Wiejskich

Ocena skuteczności

- rozumiana jako możliwość osiągnięcia zamierzonych celów Krajowej Sieci Obszarów Wiejskich przy wykorzystaniu zastosowanych narzędzi do realizacji *Planów działania* KSOW

Ocena trwałości

- rozumiana jako zdolność utrzymywania się pozytywnych efektów realizacji projektu po jego zakończeniu

Ocena efektywności

- rozumiana jako powiązanie efektów realizacji projektów z poniesionymi nakładami

Ocena użyteczności

- rozumiana jako powiązanie efektów realizacji projektów z potrzebami beneficjentów projektów KSOW

Metodologia badania

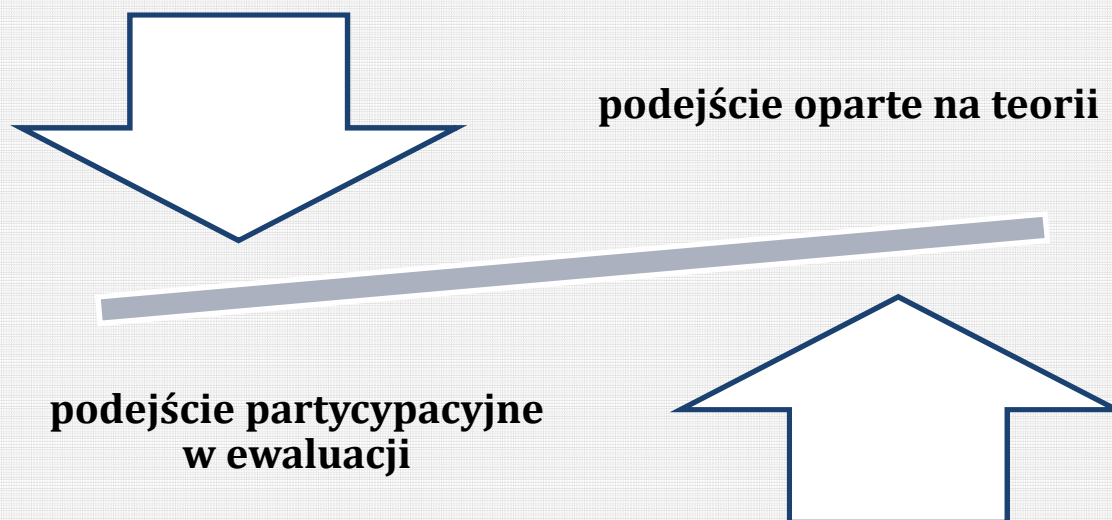
Metodologia badania

Jako podstawowe zasady realizacji badania ewaluacyjnego zostały przyjęte **dwie uzupełniające się koncepcje ewaluacji**, oparte zarówno na podstawach naukowych, jak i poparte teorią badawczą:

➤ **podjęcie oparte na teorii** (*ang. Theory-Based Evaluation lub Theory Driven Evaluation*),

➤ **podjęcie partycypacyjne** w ewaluacji.

Koncepcje te pełniły rolę swoistych **paradygmatów**, wyznaczających ramy badania. Podjęcie oparte na teorii **dostarczyło zestawu założeń wyjściowych**, natomiast partycypacyjny model ewaluacji **określił sposób realizacji badania na poziomie operacyjnym**.

Metodologia badania

Analiza danych i materiałów zastanych

- w tym dokumentów strategicznych, programowych oraz opracowań związanych z przedmiotem badania

Analiza wielokryterialna

- ocena dokumentacji projektowej (sprawozdania, materiały, zestawienia)

Zogniskowane wywiady pogłębione (FGI)

- z partnerami KSOW
- łącznie przeprowadzono 3 FGI - przedstawiciele 21 partnerów KSOW (24 osoby)

Badanie ilościowe CAWI

- z partnerami KSOW, którzy nie uczestniczyli w wywiadach FGI
- łącznie ankietę wypełniło 48 partnerów

Studia przypadków projektów (case study)

- projektów KSOW zidentyfikowanych jako „dobre praktyki”
- przeprowadzono 5 studiów przypadku

Benchmarking międzywojewódzki

- dokonano porównania z 2 województwami: małopolskim i lubuskim

Wyniki badania

Charakterystyka projektów zrealizowanych w latach 2009-2013 w ramach Planów działania KSOW w województwie opolskim

W okresie 2009-2013 w ramach *Planu Działania* KSOW w województwie opolskim zrealizowane zostało 360 projektów na łączną wartość przekraczającą 8,2 mln zł brutto (w tym 189 projektów na kwotę ponad 3,6 mln zł brutto było inicjatywą partnerów KSOW).

Dane statystyczne dot. wartości projektów zrealizowanych w ramach KSOW woj. opolskiego wg typu projektodawcy

Typ projektodawcy	Liczba projektów	Średnia wartość	Maks. wartość	Min. wartość	Suma
Inicjatywa własna	171	27 521,84 zł	281 087,24 zł	24,08 zł	4 623 669,33 zł
Projekty zrealizowane przez partnerów	189	19 332,51 zł	82 690,60 zł	150,00 zł	3 634 512,63 zł
Ogółem	360	23 197,14 zł	281 087,24 zł	24,08 zł	8 258 181,96 zł

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych dot. projektów

Charakterystyka projektów zrealizowanych w latach 2009-2013 w ramach Planów działania KSOW w województwie opolskim

Mocne strony funkcjonowania Sieci w kontekście celów KSOW

Kontekst prowadzonych od 20 lat działań na rzecz odnowy wsi, tworzący mocną bazę dla budowy kapitału społecznego oraz podstawę dla przedsięwzięć praktycznie ze wszystkich dziedzin wsparcia rozwoju obszarów wiejskich

Zaspokajanie potrzeb partnerów w zakresie przekazu informacji o programach wsparcia rolnictwa i obszarów wiejskich

Wsparcie koordynacji działań LGD i wsparcie szkoleniowe dla nich

Wysoka jakość pracy i kompetencje SR KSOW

Znaczna liczba postrzeganych jako skuteczne i ważne projektów z zakresu dziedzictwa kulturowego, odnowy wsi i turystyki wiejskiej

Charakterystyka projektów zrealizowanych w latach 2009-2013 w ramach Planów działania KSOW w województwie opolskim

Słabe strony funkcjonowania Sieci w kontekście celów KSOW

Brak mechanizmów budowania powiązań bezpośrednich między partnerami

Przede wszystkim pionowe relacje w Sieci: SR KSOW – partnerzy i taki obieg informacji

Mniejsza liczba satysfakcjonujących projektów z zakresu ochrony środowiska i odnawialnych źródeł energii, a także przedsiębiorczości

Brak wystarczająco silnej motywacji partnerów do współpracy w ramach Sieci i nawiązywania relacji między sobą, wymuszające na SR KSOW podejmowanie roli partnera inicjującego wiele koniecznych przedsięwzięć

Dofinansowanie ze środków KSOW zadań finansowanych wcześniej z innych środków (problematyczność tworzenia przez KSOW wartości dodanej)

Charakterystyka projektów zrealizowanych w latach 2009-2013 w ramach Planów działania KSOW w województwie opolskim

Funkcjonowanie KSOW w województwie opolskim charakteryzuje się **wysoką skutecznością w zakresie transferu informacji do partnerów oraz jako źródła finansowania zadań, związanych z rozwojem obszarów wiejskich**. Mniejsza natomiast jest jej skuteczność jako instrumentu sieciowania, a także jako platformy komunikacji między różnymi podmiotami oraz konsultacji planowanych działań.

Szeroki katalog projektów, realizowanych w ramach KSOW **sprzyjął osiągnięciu założonych dla Sieci celów**. Sprzyjała temu również względnie łatwa dostępność środków oraz brak komplikacji proceduralnych w zarządzaniu projektami oraz w ich rozliczaniu.

Wśród projektów realizowanych w ramach KSOW zdecydowanie zbyt mało było projektów realizowanych w dłuższym okresie oraz projektów kompleksowych, angażujących różnego typu partnerów i łączących w sobie **różne narzędzia**. Należy przyznać jednak, formułując to zastrzeżenie, że wielkość środków, jaka średnio przypadała na jeden projekt, nie sprzyjała podobnym rozwiązaniom.

Partnerzy a działania prowadzone w ramach KSOW województwa opolskiego

Należy wskazać na **bardzo wysoką aktywność oraz potencjał partnerów, którzy mają już doświadczenie w realizacji projektów**

Równocześnie **duży pozostaje udział podmiotów, które przyjmują bierną postawę w opolskiej Sieci**

Za taki stan rzeczy w pewnej mierze odpowiada formuła nawiązywania współpracy – partnerzy wybierają sprawdzonych partnerów, wykluczając tym samym podmioty, które nie mają doświadczenia w tym zakresie

Wpływ KSOW na rozwój kapitału społecznego Opolszczyzny

W województwie opolskim kwestia rozwoju kapitału społecznego (szczególnie na obszarach wiejskich) została dostrzeżona i uznana za ważną wcześniej, niż w innych regionach kraju.

Programy i działania aktywizujące społeczności wiejskie, podejmowane w województwie opolskim, realizowane są nieprzerwanie od lat 90-ch ubiegłego wieku, zaś trwałą ramę i kontekst organizacyjny dla nich tworzy program „Odnowy Wsi”, który jest największym i najdłużej działającym regionalnym programem aktywizacji społeczności lokalnych w Polsce.

Mimo tych wysiłków oraz osiągniętych już rezultatów, rozwój kapitału społecznego postępuje powoli i pozostaje wciąż na średnim poziomie na tle innych województw.

Badanie wykazuje, że **działania na rzecz rozwoju kapitału społecznego, podejmowane w ramach KSOW w województwie opolskim są konsekwentne, różnorodne i skuteczne, ale tym bardziej wymagają kontynuacji** w obliczu utrzymujących się wyzwań, przede wszystkim wciąż względnie niskich niektórych wskaźników dotyczących kapitału społecznego.

Mimo znaczącej aktywności samorządu we współpracy z organizacjami pozarządowymi, samorząd województwa jest głównym inicjatorem wielu projektów.

Pewnych zmian wymaga także sfera komunikacji społecznej, przede wszystkim w zakresie rozwoju nowoczesnych narzędzi komunikacji.

Efekty projektów realizowanych w ramach KSOW

Efekty realizacji projektów wynikają z cech jakimi wyróżniają się projekty realizowane w ramach KSOW

Angażują różnego typu partnerów

Tworzenie trwałych relacji partnerskich, budowanie relacji między różnorodnymi typami partnerów, wzrost świadomości potrzeb i celów regionalnej polityki rozwoju obszarów wiejskich

Są skierowane do dużej liczby odbiorców

Zwiększenie trwałości oddziaływania
Inkluzywność (zdolność do włączania kolejnych partnerów)

Przynoszą mierzalny efekt ekonomiczny

Kontynuacja projektów
Inspirowanie do podejmowania podobnych projektów w innych miejscach i przez innych partnerów

W ich założeniach wpisana jest kontynuacja

Trwałość oddziaływania

Łączą różne formy wsparcia dla grupy docelowej

Większa trwałość projektów
Sieciowanie partnerów

Obszary tematyczne projektów charakteryzujących się wymienionymi efektami

Wzrost konkurencyjności sektora rolniczego i leśnego

Odnowa wsi

Dziedzictwo kulturowe wsi

Turystyka wiejska

Projekty związane z popularyzacją OZE

Dobre praktyki

➤ Studyjny wyjazd do Francji dla przedstawicieli opolskich GPR

Obszar studium	Rok	Partner	Kwota wydatkowana z KSOW
Rolnictwo	2012	Związek Pracodawców-Dzierżawców i Właścicieli Rolnych	76 460,84

➤ Obchody XV-lecia Odnowy Wsi

Obszar studium	Rok	Partner	Kwota wydatkowana z KSOW
Identyfikacja i analiza możliwych do przeniesienia dobrych praktyk w zakresie rozwoju obszarów wiejskich oraz przekazanie informacji na ich temat	2012	<i>inicjatywa własna samorządu województwa; projekt był realizowany przy zaangażowaniu wielu istotnych interesariuszy wspierających i uczestniczących w Programie Odnowy Wsi (m.in. Urząd Wojewódzki w Opolu, gminy woj. opolskiego, liderzy odnowy wsi)</i>	148 498,68 zł

Dobre praktyki

➤Opolski Jarmark Folkloru (warsztaty z ginących zawodów)

Obszar studium	Rok	Partner	Kwota wydatkowana z KSOW
Lokalna tradycja (dziedzictwo kulturowe w tym kulinarne, krajobraz kulturowy, produkt lokalny, tradycyjny i regionalny)	2011	Gmina Kluczbork	51 188,47 zł

➤Szlakiem Agroturystycznych Gospodarstw Edukacyjnych – założenia i dobre przykłady

Obszar studium	Rok	Partner	Kwota wydatkowana z KSOW
Turystyka wiejska i agroturystyka	2012	Opolski Ośrodek Doradztwa Rolniczego w Łosiowie	24 833,98 zł

➤Konferencja naukowo-techniczna połączona z podróżą studyjną „Zarządzanie kryzysowe – nauka i praktyka pt. Retencja wodna na obszarach wiejskich” - podróż studyjna na terenie Polski i wydanie monografii

Obszar studium	Rok	Partner	Kwota wydatkowana z KSOW
Ochrona środowiska, odnawialne źródła energii	2013	Uniwersytet Opolski, Urząd Miasta Opola	33 100,30 zł

KSOW w województwie opolskim na tle innych województw

Województwo lubuskie

Województwo małopolskie

Województwo
opolskie

Działanie SR KSOW województwa opolskiego na tle innych województw

Efektywność wydatkowania środków powyżej średniej – o 1 milion złotych więcej niż inne regiony w kraju w latach 2012-2013 – **przejaw dużej skuteczności i efektywności**

Wysoki poziom kapitału społecznego (w województwach małopolskim i lubuskim) **ułatwia realizowanie projektów wymagających działania wspólnego (w partnerstwie)**

SR KSOW województwa opolskiego jest liderem w kilku z badanych obszarów (duży wzrost liczby publikacji, ekspertyz i raportów, wzrost liczby projektów innowacyjnych, sieciujących czy identyfikujących i rozpowszechniających dobre praktyki. Województwo opolskie na tle badanych regionów w największym stopniu wdraża takie projekty KSOW, które wpływają na realizowane działania PROW 2007-2013)

Rekomendowane dziedziny rozwoju obszarów wiejskich w kolejnym okresie programowania PROW 2014-2020

Rekomendowane dziedziny rozwoju obszarów wiejskich w kolejnym okresie programowania PROW 2014-2020

Obszary wiejskie stanowią jeden z kluczowych kierunków polityki rozwoju województwa w „Strategii Rozwoju Województwa Opolskiego do 2020 roku”

Obszary wiejskie to spory i ważny potencjał dla działań innych niż rolnictwo bądź ściśle związanych z rolnictwem. To również miejsce gdzie należy dążyć do wspierania działalności gospodarczej.

Rolnictwo województwa opolskiego cechuje: wysoka wartość rolniczej przestrzeni produkcyjnej i najniższy w kraju udział obszarów o niekorzystnych warunkach gospodarowania, wysoki udział nowoczesnych gospodarstw rolnych o dużym potencjale produkcyjnym i wysoki poziom samoorganizacji społecznej na poziomie lokalnym.

Obszary wiejskie województwa opolskiego cechuje: wysoka jakość krajobrazu i zasobu kulturowego, zwarte osadnictwo wiejskie, kompleksy leśne i duże zasoby biomasy jako potencjalne źródło energii odnawialnej

Rekomendacje

Główne obszary rekomendacji

Wzmocnienie i zwielokrotnienie relacji między partnerami w Sieci

Poprawa komunikacji wewnątrz Sieci, w tym tworzenie narzędzi komunikacji

Budowa synergii między projektodawcami m.in. poprzez kojarzenie pomysłodawców podobnych działań

Wsparcie projektów długotrwałych i kompleksowych

Rekomendacje dotyczące działań KSOW w perspektywie 2014-2020

Organizowanie dla partnerów warsztatów tematyczne - wspólne wypracowanie pomysłów przez projektodawców realizujących lub planujących projekty podobnego typu, a działający w różnych miejscach

Zachęcanie partnerów do zgłaszania projektów z następujących tematów: przedsiębiorczość, rozwój kapitału społecznego, OZE, nowe technologie w różnych dziedzinach;

Uwzględnienie kwestii ujętych we wniosku w kryteriach konkursowych

Wprowadzenie preferencji dla projektów realizowanych w dłuższym czasie i kompleksowych.

Zogniskowanie działań związanych z KSOW wokół 3 dziedzin rozwoju obszarów wiejskich: rozwoju przedsiębiorczości na wsi i terenach wiejskich; odnowy wsi na rzecz podniesienia jakości życia mieszkańców terenów wiejskich oraz rozwoju turystyki wiejskiej, w tym agroturystyki;

Rozszerzenie zakresu kompetencji Referatu Pomocy Technicznej i Regionalnego Sekretariatu KSOW oraz wzrost zatrudnienia

Utworzenie na stronie KSOW kanału RSS, który będzie samoistnie powiadamiał partnerów, ale i innych zainteresowanych o realizowanych działaniach

Zintensyfikowanie działań informacyjno-promocyjnych w mediach, w tym szczególnie w social media

*„Europejski Fundusz Rolny na rzecz Rozwoju Obszarów Wiejskich: Europa inwestująca w obszary wiejskie.”
Projekt współfinansowany ze środków Unii Europejskiej w ramach Schematu III Pomocy Technicznej Programu Rozwoju Obszarów Wiejskich na lata 2007-2013
Instytucja Zarządzająca Programem Rozwoju Obszarów Wiejskich na lata 2007-2013: Minister Rolnictwa i Rozwoju Wsi
Prezentacja opracowana na zlecenie Województwa Opolskiego*

Dziękujemy

Wykonawca:

 Agrotec
POLSKA Sp. z o.o.
doradztwo ekspertyzy ewaluacji szkolenia